

Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije za Področje 24 **PRAVOSODJE IN NOTRANJE ZADEVE**

265

Republika Slovenija sprejema pravni red Evropske unije za področje 24 - Pravosodje in notranje zadeve in ne zahteva prehodnega obdobja ali izjem.

Pravni red Republike Slovenije na področju Pravosodja in notranje zadeve je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije. Republika Slovenija bo pravni red na področju Pravosodja in notranjih zadev v celoti uskladila s pravnim redom Evropske unije najkasneje do 31.12.2002 (Priloga 1). Pri prevzemu pravnega reda Evropske unije Republika Slovenija ne pričakuje težav.

V Republiki Sloveniji večina institucij, potrebnih za izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju Pravosodja in notranjih zadev, že deluje. Za uveljavitev pravnega reda bo Republika Slovenija posamezne institucije reorganizirala in ustanovila nekatere nove: na področju migracij in azila bosta Prehodni dom za tujce, v skladu z Zakonom o tujcih in Zakonom o azilu, zamenjala Center za odstranjevanje tujcev in Azilni dom, prilagodila se bo tudi organiziranost Urada za upravne notranje zadeve in Generalne policijske uprave v Ministrstvu za notranje zadeve; za izmenjavo podatkov in informacij o migracijskih gibanjih bo vzpostavljen Informacijsko-dokumentacijski center. Na področju policijskega sodelovanja bo ustanovljena nacionalna enota Europol in enota za spremljanje izvajanja Schengenskega sporazuma, dejavnost nacionalne enote Interpol bo prilagojena novim zahtevam; v kontekstu boja proti organiziranemu kriminalu bodo ustanovljene enote za boj proti korupciji, spremenjena bo organiziranost skupine državnih tožilcev za posebne naloge; vzpostavljen bo samostojni organ, ki bo nadzoroval izvajanje Zakona o varstvu osebnih podatkov. Republika Slovenija bo z večjim številom zaposlenih, s strokovnim izobraževanjem, s posodobitvijo tehničnih sredstev, z

vzpostavitev sodobnih informacijskih sistemov in z drugimi ukrepi zagotovila tudi bolj učinkovito delovanje obstoječih institucij.

Nova institucionalna organiziranost bo vzpostavljena najkasneje do 31.12.2002. Republika Slovenija bo najkasneje do 31.12.2002 zagotovila tudi pravne in institucionalne pogoje za prevzem in izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju nadzora državne meje v obsegu, ki je možen pred članstvom države v Evropski uniji. Popoln prevzem pravnega reda, vzpostavitev vseh institucij in njihovo učinkovito delovanje po pristopu k Evropski uniji pa bodo odvisni predvsem od časa, potrebnega za prilagoditev tehničnega dela informacijskega sistema Schengenskega sporazuma spremembam, ki bodo nastale s pristopom Republike Slovenije.

UTEMELJITEV

1. MIGRACIJE IN AZIL

1.1 MIGRACIJE

Sedanja zakonska ureditev v Republiki Sloveniji

Pravni red Republike Slovenije na celotnem področju migracij je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Gibanje in prebivanje tujcev v Republiki Sloveniji ureja Zakon o tujcih, ki je bil dne 8.7.1999 sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 61/99). Pomembno spremembo v primerjavi s prejšnjim Zakonom o tujcih, ki je urejal gibanje in prebivanje tujcev v Republiki Sloveniji (Uradni list RS št. 1/91-I in 44/97), in ni bil v celoti usklajen s pravnim redom Evropske unije, predstav-

ljajo predvsem določbe glede vstopa oziroma sprejema tujcev, ki bodo želeli v Republiko Slovenijo vstopiti in v njej prebivati zaradi določenega namena (zaposlitve, samozaposlitve, študija). Tako bodo morali tujci za prvo dovoljenje za začasno prebivanje zaprositi na diplomatsko-konzularnem predstavništvu Republike Slovenije v tujini že pred vstopom v državo in bodo lahko v Republiko Slovenijo vstopili le na podlagi že izdanega dovoljenja za prebivanje, kar je tudi zahteva pravnega reda Evropske unije.

Pravni red Republike Slovenije na področju vračanja je v celoti usklajen s pravnim redom Evropske unije. Priporočilo Sveta št. 274/20 z dne 30.11.1994 o vzorcu dvostranskega sporazuma med državo članico in tretjo državo o ponovnem sprejemu Republika Slovenija upošteva pri vseh na novo sklenjenih sporazumih. Sporazumi, ki ne vsebujejo določil navedenega priporočila in sklepov Sveta, so bili v preteklosti sklenjeni z državami, ki niso članice Evropske unije (Kanada, Švica, Romunija).

Pravni red Republike Slovenije na področju izгона je v celoti usklajen s pravnim redom Evropske unije. Pravno ureditev na tem področju predstavljajo Zakon o tujcih, Zakon o nadzoru državne meje (Uradni list RS, št. 1/91), Zakon o zaposlovanju tujcev (Uradni list RS, št. 33/92) in Zakon o policiji (Uradni list RS, št. 49/98 in 66/98). Novi Zakon o tujcih omogoča učinkovitejše izvajanje izгона in posebno varstvo mladoletnikov, policiji pa daje tudi pooblastilo, da lahko tujca, ki je ilegalno v državi oziroma mu ni več dovoljeno legalno bivanje, privede do diplomatsko-konzularnega predstavništva države, katere državljan je, ga napoti čez državno mejo ali izroči predstavnikom tuje države. V primeru, da tujca ni možno takoj odstraniti, se zanj odredi bivanje v Centru za odstranjevanje tujcev. Določba Zakona o tujcih, v povezavi z Zakonom o policiji, omejuje bivanje tujca pod strožjim policijskim nadzorom na največ 6 mesecev.

Podatki o ukrepu prepovedi vstopa v državo se vnesejo v informacijski sistem Ministrstva za notranje zadeve. Na podlagi teh podatkov lahko policija pri mejni kontroli ter policija ali upravni organ ob prijavi bivanja tujca preprečijo prihod in bivanje v državi v času veljavnosti ukrepa. Realizacijo vseh odstranitvev tujcev iz države policijske enote sproti beležijo v informacijski sistem Ministrstva za notranje zadeve, kar omogoča nadzor nad policijskimi postopki in je hkrati vir podatkov za pripravo ter izvajanje ukrepov za preprečevanje ilegalnih migracij.

Pravni red Republike Slovenije na področju zunanjih meja je delno usklajen s pravnim redom Evropske unije. Z Zakonom o nadzoru državne meje in Zakonom o tujcih so usklajeni pogoji za prehajanje državne meje, standardi mejne kontrole, priporočila o opremi za odkrivanje zlorab dokumentov ob vstopu v Evropsko unijo in postopki

nadzora državne meje izven mejnih prehodov.

Zakon o nadzoru državne meje določa, da je prestop meje dovoljen samo na mejnem prehodu z veljavno listino in v času, ko so mejni prehodi odprti. Prestop državne meje izven mejnega prehoda je dovoljen samo v primeru, če to določa mednarodna pogodba, ali v primeru višje sile, ali na podlagi posebnega dovoljenja, ki ga podpišeta minister za notranje zadeve in direktor Carinske uprave Republike Slovenije. V primeru pomanjkljivih ali neveljavnih dokumentov se tujcu vstop v državo ne dovoli. V primeru poskusa uporabe prenařenega ali ponarenega dokumenta se uvede kazenski postopek in tujca ali zavrne ali pa preda sodišču.

Za nadzor prehajanja državne meje je pristojna policija, ki je organ Ministrstva za notranje zadeve. Za kontrolo blaga je pristojna carinska služba, ki je organ Ministrstva za finance. Na mejnih prehodih, preko katerih se opravlja prevoz določenih vrst blaga, pa svoje pristojnosti izvajajo tudi inšpekcijske službe Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Ministrstva za zdravstvo.

Na državni meji opravlja policija temeljno in temeljito mejno kontrolo. Temeljna mejna kontrola obsega kontrolo veljavnosti potne listine in identitete potnika na osnovi dokumenta. Temeljita mejna kontrola pa obsega preverjanje vseh pogojev za vstop, kot jih določa Zakon o tujcih (namen potovanja, finančna sredstva, veljavnost vizuma itd.). Temeljita mejna kontrola je obvezna za vse državljane rizičnih držav in vseh potnikov, ki potrebujejo vizum za Slovenijo ali Schengenski vizum, tudi če gre samo za tranzit.

Za kontrolo dokumentov ima policija na vseh mejnih prehodih na razpolago določeno tehnično opremo (raven opremljenosti je odvisna od vrste mejnega prehoda, obsega in strukture potnikov). Preverjanje po tiraličnih registrih je možno v informacijskem sistemu Ministrstva za notranje zadeve, do katerega imajo on-line dostop vse policijske enote in vsi mejni prehodi. V okviru informacijskega sistema policije za področje meje je na vseh enotah policije zagotovljen sproti vnos podatkov o zavrženih osebah na mejnih prehodih in o osebah, obravnavanih zaradi ilegalnega prehoda meje.

Varovanje "zelene" in "modre" meje opravlja policija, kot to določajo Zakon o nadzoru državne meje, Zakon o tujcih in Zakon o policiji. Koncept varovanja meje temelji na pooblastilih policije, ki ji omogočajo preverjanje dokumentov ne le neposredno v obmejnem območju, ampak na ozemlju celotne države.

Pravni red Republike Slovenije na področju nadzora državne meje ni usklajen s pravnim redom Evropske unije v delu, ki izhaja iz specifičnih zahtev Schengenskega sporazuma, kot je opravljanje mejne kontrole na zunanjih mejah v imenu in za vse države članice Evropske unije

(Schengenskega sporazuma) in opustitev mejne kontrole na notranjih mejah.

Pravni red Republike Slovenije na področju vizne politike je delno usklajen s pravnim redom Evropske unije. Novi Zakon o tujcih sledi zahtevam Uredbe Sveta 1683/95/EC z dne 29.5.1995, ki določa enoten format za vizume, in Skupne akcije z dne 16.12.1996 o enotnem formatu dovoljenj za bivanje. Določa, da se vizum izda v obliki nalepke, ki se pritrdi v potno listino ali drug dokument, ki daje imetniku pravico, da prestopi državno mejo. Dovoljenje za prebivanje se izda kot nalepka ali kot samostojna lista. Te nalepke še niso v skladu s formatom iz standarda ISO 7810, ne vsebujejo vseh podatkov in zaščitnih elementov, kot to zahtevata uredba in skupna akcija.

Vlada Republike Slovenije je s sklepom št. 273-04/98-3 z dne 8.10.1998 naložila Ministrstvu za zunanje zadeve, da opravi do 31.12.1999 potrebne postopke za uskladitev viznega režima Republike Slovenije z viznim režimom Evropske unije oziroma uvede vizni režim za tiste države, ki se nahajajo na seznamu "rizičnih" držav, katerih državljani morajo imeti vizum za vstop v države članice Evropske unije.

Ministrstvo za notranje zadeve ima vzpostavljen centralni informacijski sistem. Med bazami podatkov, ki so potrebne za podporo postopkov nadzora in kontrole prehajanja državne meje, so on-line dostopne naslednje: register prebivalstva (državljeni in tujci), register izdanih dokumentov (potne listine, osebne izkaznice, vozniška dovoljenja, orožni listi), register stalno in začasno prijavljenih tujcev in beguncev, registrirana vozila, ukradena vozila, ukradeni in pogrešani slovenski dokumenti (potne listine, osebne izkaznice), neveljavni tuji dokumenti, ukrepi prepovedi vstopa tujca v državo - ukrepi aretacij, ukrepi nadzora oseb, ukrepi iskanja oseb (pogrešane osebe in tiralice), zavrnitve na mejnih prehodih, izdani vizumi na mejnih prehodih, izdana dovoljenja za vnos orožja, odstranjeni in vrnjeni tujci.

Vse policijske enote (vključno z mejnimi prehodi) imajo on-line dostop do baz podatkov v centralnem računalniškem sistemu. Za določene aplikacije (podatki o zavrnitvah, ilegalnih prehodih, izdanih vizah) imajo enote avtorizacijo za vnos podatkov v centralne baze. Vpogled v baze podatkov lahko policisti opravijo samo prek osebnih gesel. Zagotovljena je avtomatična registracija vpogleda uporabnika v konkreten podatek, sistem tudi omogoča rekonstrukcijo vseh dostopov do podatkov v bazah policijskega informacijskega sistema.

Pravni red Republike Slovenije na področju varstva podatkov (osebnih in zaupnih) s pomočjo informacijske tehnologije je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije oziroma Schengenskim sporazumom. Avgusta 1999 je začel veljati nov Zakon o varstvu osebnih

podatkov (Uradni list RS, št. 59/99), v katerem so že vsebovane zahteve Direktive 95/46/EC. Vse določbe zakona se bodo v celoti izvajale najkasneje do 30.9.2001.

Postopek usklajevanja s pravnim redom Evropske unije

Novi Zakon o tujcih je vključil večino zahtev pravnega reda Evropske unije na področju migracij. Za njegovo izvedbo bo Republika Slovenija najkasneje do 30.9.2000 izdala podzakonske akte, ki bodo podrobneje določili način izvajanja zakona, in sicer: Uredbo o številu dovoljenj, ki bo vsebovala določitev kvot dovoljenj za prebivanje v tekočem letu in določitev števila dovoljenj za prebivanje zaradi zaposlitve in dela, opravljanja samostojne poklicne dejavnosti ali druge pridobitne dejavnosti, sezonskega dela, ter opravljanja čezmejnih storitev; Uredbo, ki bo določala izjeme od prepovedi zaposlitve in dela; Uredbo o načinih prestopa državne meje, ki bo zajemala določitev izjem glede prestopa državne meje za maloobsejni promet in za posebne kategorije prometa, vstop in zapuščanje države z osebno izkaznico ali drugo ustrezno listino; Pravilnik o prestopu državne meje, ki bo določal razloge za zavrnitev vstopa tujca v državo, pogoje za izdajo enkratnega ali tranzitnega vizuma s strani organa mejne kontrole, pogoje in način izdaje vizuma iz humanitarnih razlogov in način označitve razveljavitve vizuma; Uredbo o določitvi držav, katerih državljani lahko vstopajo in zapuščajo Republiko Slovenijo tudi z osebno izkaznico ali drugo ustrezno listino ter Pravilnik o nastanitvi v Centru za odstranjevanje tujcev, ki bo določal pogoje in postopek za nastanitev tujca v centru.

Zakon o tujcih ne določa oblike in vsebine tujskih listin, kar bo urejal Pravilnik o obliki in vsebini tujskih listin, ki ga bo Republika Slovenija sprejela najkasneje do 31.3.2000.

V skladu z Uredbo Sveta št. 1683/95/EC z dne 25.9.1995, bo Republika Slovenija najkasneje do 31.12.1999 izvedla ustrezne postopke za uskladitev vizne politike s pravnim redom Evropske unije. Ministrstvo za zunanje zadeve je že pripravilo predloge za odpoved sporazumov o ukinitvi vizumov z državami, ki se nahajajo na seznamu "rizičnih" držav, katerih državljani morajo imeti vizum za vstop v države članice Evropske unije (z Rusko federacijo, Turčijo, Bolgarijo, Romunijo in Makedonijo).

Republika Slovenija bo s sprejemom in uveljavitvijo novega Zakona o nadzoru državne meje v celoti uskladila pravni red na področju nadzora državne meje s pravnim redom Evropske unije najkasneje do 30.6.2002, kar bo omogočilo tudi izvajanje določb Schengenskega pravnega reda.

Podatkovne baze informacijskega sistema Ministrstva za notranje zadeve bodo najkasneje do 31.12.2001 dopolnjene z AFIS (sistemom za identifikacijo prstnih odtisov) ter sistemom digitalizirane fotografije imetnikov identifikacijskih dokumentov, iskanih in kontroliranih oseb.

Na področju varstva osebnih podatkov bo Republika Slovenija sprejela Zakon o določanju in varovanju tajnih podatkov v državnih organih Republike Slovenije, ki je že v vladnem postopku, najkasneje do 31.12.2000. Najkasneje do 31.12.2001 bo Republika Slovenija ustanovila tudi samostojni organ, ki bo nadzoroval izvajanje Zakona o varstvu osebnih podatkov.

Za prevzem nalog iz članstva Republike Slovenije v Evropski uniji je Republika Slovenija v okviru PHARE Institution Building pripravila "Twinning" projekt s področja nadzora državne meje, ki se je začel izvajati 01.09.1999. Pri projektu sodelujeta Zvezna Republika Nemčija in Republika Avstrija. Cilji so večplastni: prilagoditev zakonodaje, prestrukturiranje policije ter zagotovitev usposobljenosti in tehnične podpore policiji, da bo lahko zadovoljivo opravljala naloge na bodočih zunanjih mejah, kot to določata pravni red Evropske unije in Schengenski sporazum.

Republika Slovenija pripravlja v okviru PHARE programa Institution Building tudi "Twinning" projekt s področja migracij, ki se bo predvidoma pričel izvajati 1.12.1999. Pri projektu sodeluje Republika Avstrija. V tem kontekstu bo pozornost namenjena izvajanju nove tajske in azilne zakonodaje, pripravi podzakonskih predpisov ter vzpostavitvi viznega sistema, primerljivega z državami članicami Evropske unije.

V okviru PHARE programa je predvidena tudi tehnična pomoč na področju investicij, namenjena posodobitvi tehničnih sredstev za nadzor državne meje ter za vzpostavitev informacijskega sistema, ki bo tehnično in programsko zadovoljeval kriterije Schengenskega informacijskega sistema.

Tako bo na področju migracij do 30.06.2002 pravni red Republike Slovenije usklajen s pravnim redom Evropske unije.

1.2. AZIL

Sedanja zakonska ureditev v Republiki Sloveniji

Pravni red Republike Slovenije na področju azila je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Republika Slovenija ima azil kot pravno institucijo, postopek za priznanje statusa begunca, začasnega zatočišča ali začasnega prebivanja iz humanitarnih razlogov, oskrbo, nastanitev, zdravstveno varstvo in pravice beguncev urejeno v 48.členu Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91 in 42/97) ter v novem Zakonu o azilu (Uradni list RS, št. 61/99).

Zakon o azilu uveljavlja zahteve pravnega reda Evropske unije in je z njimi v veliki meri usklajen. V primerjavi s preteklo pravno ureditvijo - Zakon o tujcih iz leta 1991 (Uradni list RS, št. 1/91-I in 44/97), Pravilnik o načinu reševanja prošelj za priznanje statusa in njihovi osnovni

oskrbi (Uradni list RS, št. 25/91), Uredba o uresničevanju pravic tujcev, ki jim je priznan status begunca (Uradni list RS, št. 44/96), Zakon o začasnem zatočišču (Uradni list RS, št. 20/97) - zagotavlja oziroma omogoča zlasti:

- pravno podlago za odločanje v azilnih postopkih, reorganizacijo institucije azila, organizacijsko prilagoditev ter oblikovanje centralnega organa na področju azila;
- vzpostavitev informacijskega in dokumentacijskega centra ter izmenjavo podatkov z državami članicami Evropske unije, kot jih predvidevajo Dublinska konvencija, osnutek EURODAC konvencije in drugi dokumenti Evropske unije;
- neodvisno sodno varstvo pravic prosilcev za azil in beguncev v pritožbenih postopkih ter suspenzivni učinek pritožbe do pravnomočne odločitve sodišča;
- izvajanje predhodnega postopka v primeru ponovne prošnje ali v primeru prihoda prosilca za azil iz tretje varne države; postopke, ki natančneje določajo vložitev prošnje za azil, zlasti na meji kot tudi v notranjosti;
- možnost vrnitve v prejšnje stanje v primerih upravičene zamude rokov in ukinitve prejšnjega tridnevnega zakonskega roka za vložitev prošnje za azil;
- določitev postopka v primerih nezakonitega vstopa v državo v primerih očitno neutemeljenih prošelj za azil ali zlorabi azilnih postopkov.

Republika Slovenija je sprejela in ratificirala ali prevzela s sukcesijo v svoj pravni red tudi mednarodne konvencije, in sicer: Konvencijo o statusu beguncev iz leta 1951 (Uradni list SFRJ-Mednarodne pogodbe, št. 7/60), Newyorški Protokol o statusu beguncev iz leta 1967 (Ur. l. FLRJ-Mednarodne pogodbe, št. 17/67), Konvencijo o statusu oseb brez državljanstva iz leta 1951 (Uradni list FLRJ-Mednarodne pogodbe, št. 8/59) in Konvencijo o otrokovih pravicah iz leta 1991. Vse navedene konvencije in Protokol je Republika Slovenija nasledila 25.6.1991 z Aktom o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v mednarodni agenciji za atomsko energijo (Uradni list RS-Mednarodne pogodbe, št. 9/92), Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s Protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s Protokolom št. 2, ter njenih Protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11 (Uradni list RS, št. 33/94-Mednarodne pogodbe, št. 7/94).

Postopek usklajevanja s pravnim redom Evropske unije

Za izvedbo in popolno uskladitev Zakona o azilu s pravnim redom Evropske unije bo Republika Slovenija sprejela še naslednje podzakonske akte: Navodilo o sprejemanju, vsebini in ravnanju z vloženimi prošnjami prosilcev za azil oziroma izjavami sprejetimi na zapisnik, Navodilo o postopku in načinu ravnanja s tujci, ki vstopajo

v Republiko Slovenijo in želijo vložiti prošnjo za azil, Pravilnik o pogojih in načinih uveljavljanja pravic prosilcev za azil, Odredbo o svetovalcih za begunce ter Pravilnik o načinih in pogojih zagotavljanja pravic beguncev. Vse navedene predpise bo Republika Slovenija sprejela najkasneje do 31.3.2000, v skladu z določili Zakona o azilu (Priloga 1).

Tako bo na področju azila do 31.03.2000 pravni red Republike Slovenije usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Institucionalni okvir za izvajanje usklajene zakonodaje na področju migracij in azila

Za izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju migracij in azila ustanavljanje novih institucij ni potrebno, bodo pa ustrezno reorganizirane nekatere obstoječe institucije. Poglavitne institucije, pristojne za zadeve s področja migracij in azila, so: Ministrstvo za notranje zadeve - Generalna policijska uprava in postaje mejne policije ter Urad za upravne notranje zadeve, Ministrstvo za zunanje zadeve oziroma diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Slovenije v tujini ter Urad Vlade Republike Slovenije za priseljevanje in begunce.

Kot organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve je do sprejema Zakona o tujcih deloval Prehodni dom za tujce, ki je opravljal naloge odstranjevanja tujcev in nastanitve prosilcev za azil. V skladu z določili Zakona o tujcih in Zakona o azilu bosta, v okviru Ministrstva za notranje zadeve, najkasneje do 31.12.1999 ustanovljena Center za odstranjevanje tujcev in Azilni dom. Sočasno z ustanovitvijo novih enot se bo reorganiziral Urad za upravne notranje zadeve in Generalne policijske uprave v Ministrstvu za notranje zadeve. Najkasneje do 31.12.1999 bo vzpostavljen tudi Informacijsko-dokumentacijski center, ki bo omogočil sistematično zbiranje in posredovanje podatkov o migracijskih gibanjih.

Republika Slovenija bo najkasneje do 31.12.2002 zagotovila pravne in institucionalne pogoje za prevzem in izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju nadzora državne meje v obsegu, ki je možen pred članstvom države v Evropski uniji. V interesu Republike Slovenije je, da bo prišlo do popolnega prevzema pravnega reda in vzpostavitve vseh institucij (SIRENE) ter optimizacije njihovega delovanja na tem področju v čim krajšem času po pristopu naše države k Evropski uniji. Zato bo Republika Slovenija storila vse, kar je za to potrebno in z njene strani objektivno možno. Popolni prevzem pravnega reda Evropske unije na področju nadzora državne meje pa je odvisen predvsem od pripravljenosti in sposobnosti tehničnega dela Schengenskega informacijskega sistema za vključitev novih članic. Interes Republike Slovenije je, da se čimprej vključi v Schengenski informacijski sistem.

2. ORGANIZIRANI KRIMINAL - PRAVOSODNO IN POLICIJSKO SODELOVANJE, PREPOVEDANE DROGE, KORUPCIJA, GOLJUFIJE, TERORIZEM

Sedanja zakonska ureditev v Republiki Sloveniji

Pravni red Republike Slovenije na področju preprečevanja in zatiranja organizirane kriminalitete je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Republika Slovenija je s sprejemom nove kazenske zakonodaje ter posameznih mednarodnih sporazumov, konvencij, protokolov in drugih dokumentov v okviru pravosodnega sodelovanja na področju organizirane kriminalitete v veliki meri uskladila svoj pravni red s pravnim redom Evropske unije. Republika Slovenija je že v letih 1994 in 1995 sprejela novo kazensko materialno, procesno in organizacijsko zakonodajo, v letošnjem letu pa so bila spremenjena in dopolnjena še tista področja, ki še niso bila usklajena v okviru globalne reforme kazenskega prava. Bistvene novosti so vsebovane v noveli Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 72/98), noveli Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 23/99) in v Zakonu o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja (Uradni list RS, št. 59/99). S sprejemom teh predpisov, ki jih dopolnjujejo Zakon o preprečevanju pranja denarja (Uradni list RS, št. 36/94 in 12/96), Zakon o policiji, zakoni s področja obravnavanja prepovedanih drog, zakoni s finančnega področja, zakoni o ratifikaciji nekaterih mednarodnih pravnih aktov in drugi predpisi, bo v celoti uveljavljen pravni red Evropske unije s področja pravosodnega in policijskega sodelovanja pri preprečevanju in zatiranju organizirane kriminalitete.

V zvezi z mednarodnimi pogodbami je treba upoštevati pomembno značilnost slovenskega pravnega reda, in sicer neposredno uporabo ratificiranih in objavljenih mednarodnih pogodb in posledično subsidiarno uporabo Zakona o kazenskem postopku v primerih, ko našo državo obvezuje mednarodna pogodba. Med določbami, ki se nanašajo na pravosodno sodelovanje, je posebej pomemben tretji odstavek 515. člena Zakona o kazenskem postopku, ki določa: "Če velja vzajemnost ali če tako določa mednarodna pogodba, se lahko mednarodna kazensko-pravna pomoč daje tudi neposredno med domačimi in tujimi organi, ki sodelujejo v predkazenskem in kazenskem postopku. Pri tem se lahko uporabljajo sodobna tehnična sredstva, zlasti računalniško omrežje, pripomočki za prenos slike, glasu in elektronskih impulzov". V tem kontekstu je dana tudi možnost uporabe izsledkov, pridobljenih s pomočjo prikritih preiskovalnih ukrepov, tudi v postopkih pravosodnega sodelovanja med državami.

Republika Slovenija izvaja znotraj ministrstva za notranje zadeve in vlade sprejete posebne strategije boja zoper organizirano kriminaliteto, gospodarsko krimina-

liteto in zoper nedovoljeno trgovino z mamili. Vlada Republike Slovenije je že sprejela izhodišča nacionalnega programa za preprečevanje in zatiranje celotne kriminalitete v Sloveniji. V pravnem redu Republike Slovenije so v celoti usklajena določila pravnega reda, ki se nanašajo na učinkovito zatiranje organizirane kriminalitete, in sicer:

- Republika Slovenija je z zakonskimi določbami pripravljena na zaščito lastnega finančnega interesa in finančnih interesov članic ter Evropske unije kot celote;
- v novelah Zakona o kazenskem postopku in Kazenskega zakonika so v celoti povzete tudi mednarodne rešitve glede odvzemov protipravno pridobljenih premoženjskih koristi, predviden je zaseg in odvzem tudi legalno pridobljenega premoženja v primerih, ko ni mogoč zaseg in odvzem protipravne premoženjske koristi, definicija kaznivega dejanja pranja denarja je izpopolnjena;
- 270 – pravni red Republike Slovenije je usklajen oziroma omogoča izvajanje skupne akcije o boju proti trgovini z ljudmi in spolnemu izkoriščanju otrok. Prostitucija, spolno izkoriščanje in zloraba otrok kot tudi trgovina z otroki za te namene so inkriminirani v Kazenskem zakoniku, za kazniva dejanja so predvidene tudi stroge sankcije;
- zahteve Resolucije o zaščiti prič v mednarodnem organiziranem kriminalu so vsebovane v Zakonu o kazenskem postopku. Le-ta določa, da je priča v postopku zoper storilce s področja organiziranega kriminala zaščiten pred zastraševanjem in lahko ostane anonimna, če je njeno življenje ogroženo. Zaščita se nanaša tudi na ogrožene družinske člane. Sprememba identitete je omogočena na podlagi Zakona o policiji;
- pravni red Republike Slovenije je usklajen tudi z resolucijo o posameznikih, ki sodelujejo s pravosodjem v postopkih boja proti organiziranemu kriminalu. Kazenski zakonik namreč določa, da morajo biti posamezniki, ki sodelujejo v organiziranemu kriminalu in se odločijo, da bodo sodelovali s policijo oziroma pravosodjem ali ju obveščali, oproščeni kazni. Novo določilo v Kazenskem zakoniku določa tudi oprostitev kazni v primerih, ko član kriminalne združbe pomaga pri preprečevanju kaznivega dejanja ali pri odkrivanju kriminalne združbe in njenih vodilnih članov;
- Zakon nadalje določa neposredno mednarodno sodelovanje na podlagi dvostranskih ali večstranskih sporazumov, pri tem pa se ugotovitve preiskav, razgovori, rezultati uporabe prikritih preiskovalnih metod lahko uporabljajo, če so v preiskovalnem postopku upoštevane osnovne človekove pravice in svoboščine;
- v Kazenskem zakoniku je inkriminirano sodelovanje

v kriminalni združbi, podobno kot to predvideva navedena skupna akcija. Inkriminirano je ustanavljanje kriminalne združbe kot tudi zgolj članstvo v njej. Ukrepi, povezani z obravnavo organiziranih kriminalnih združb in dogovorov za kaznivo dejanje oziroma predmetna kazniva dejanja, so usklajeni s pravnim redom Evropske unije in je v zvezi z njimi mogoče uveljavljati vse poznane oblike pravosodnega sodelovanja.

Republika Slovenija je že leta 1994 ratificirala Evropsko konvencijo o varstvu osebnih podatkov glede na avtomatsko obdelavo (Strasburg 1981), ki se v notranjem pravu uporablja neposredno. Republika Slovenija ima varstvo osebnih podatkov zagotovljeno tudi v Ustavi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91 in 42/97, 38. člen). Že Zakon o varstvu osebnih podatkov iz leta 1990 (Uradni list RS, št. 8/90 in 19/91), ki je urejal varstvo informacijske zasebnosti posameznika v Republiki Sloveniji, je bil v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije, novi Zakon o varstvu osebnih podatkov, sprejet 8.7.1999, (Uradni list RS, št. 59/99) pa v celoti uveljavlja zahteve pravnega reda Evropske unije, določila konvencije ter obe direktivi (95/46/EEC in 97/66/EEC). Tudi določila Schengenskega sporazuma (členi 102-118) so v novem Zakonu o varstvu osebnih podatkov že upoštevana, ne glede na to, da Republika Slovenija še ni članica tega sporazuma.

Tudi na področju policijskega sodelovanja je pravni red Republike Slovenije v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije, zato niso potrebne spremembe obstoječih zakonov ali priprava novih. Na področju zagotavljanja reda in miru na športnih prireditvah je pravni red usklajen tako glede vsebinskih kot formalnih določb; tudi na področju DNK analiz, motociklističnih tolpa in varstva okolja je podana ustrezna vsebinska in formalna pravna podlaga v Zakonu o policiji in Kazenskem zakoniku. Republika Slovenija ima že danes v pravni red vključena tudi določila, ki omogočajo delovanje v okviru Evropa, podobno velja tudi za Schengenski sporazum. V pravnem redu Republike Slovenije ni posebnih ovir za sprejem in izvajanje teh mednarodnih aktov, zato spremembe posameznih zakonov ne bodo potrebne, prilagoditi bo potrebno že obstoječe podzakonske akte.

Pravni red Republike Slovenije je na področju **boja proti prepovedanim drogam** delno usklajen s pravnim redom Evropske unije, na področju preprečevanja oskrbe s prepovedanimi drogami pa v celoti. V Republiki Sloveniji je to področje urejeno v več zakonih:

- kazniva dejanja so določena v Kazenskem zakoniku v 196. členu (prepovedana proizvodnja in promet z mamili) in v 197. členu (omogočanje uživanja mamil). Oba člena urejata vse tiste nedovoljene aktivnosti, ki jih tudi mednarodne konvencije opredeljujejo kot

kaznive oziroma nedovoljene;

- novela Kazenskega zakonika je prinesla tudi nekatera dopolnila: med drugim predvideva tudi zaplembo prevoznega sredstva, kolikor je le-to služilo za pomoč pri storitvi kaznivega dejanja; pri inkriminacijah je dodan izraz predhodne sestavine, kar je usklajeno s predvidenim Zakonom o predhodnih sestavinah za prepovedane droge in je na ta način v večji meri omogočena kazenska obravnava zlorab prehodnih sestavin za nezakonito proizvodnjo prepovedanih drog;
- področje prekrškov v zvezi z nedovoljenim prometom mamil - tudi neupravičeno posest mamil - ureja Zakon o proizvodnji in prometu mamil (1978). Prekrške za blago, ki je predmet tihotapstva (velja tudi za mamila), pa ureja Zakon o carinski službi (Uradni list RS, št. 56/99).

S pravnim redom Evropske unije niso v celoti usklajeni ukrepi za preprečevanje povpraševanja po prepovedanih drogah, področje predhodnih sestavin in sintetičnih drog, prav tako v slovenski pravni red še nista prevzeti vsebini Konvencije Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi (Dunaj 1988) ter Sporazuma o nezakonitem prometu po morju. Formalno tudi še ni vzpostavljen center, ki bo v Republiki Sloveniji usklajeval zbiranje in izmenjavo podatkov o prepovedanih drogah in njihovem uživanju.

Po sprejemu novel Kazenskega zakonika in Zakona o kazenskem postopku ter Zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja je pravni red Republike Slovenije v celoti usklajen s pravnim redom Evropske unije na področju boja proti goljufijam, ob upoštevanju 8. člena Ustave RS, da se ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe uporabljajo neposredno, kar bo veljalo tudi za Konvencijo Evropske unije o zaščiti finančnih interesov in njena protokola. Veljavna načela o stvarni in krajevni pristojnosti kazenske zakonodaje omogočajo obravnavo tako domačih kot tudi tujih storilcev kaznivih dejanj. Kaznivo dejanje goljufije se po slovenski zakonodaji lahko stori v povezavi z domačim in tudi tujim premoženjem, torej tudi na škodo finančnih interesov Evropske unije in njenih članic. Tudi vse izvršitvene oblike, ki so vsebovane v 1. členu Konvencije o zaščiti finančnih interesov Evropske unije, so že inkriminirane v veljavnih določbah Kazenskega zakonika. Glede kraja storitve kaznivega dejanja velja načelo »ubikvitetne« teorije, kar pomeni prevedbo 4. člena omenjene konvencije.

V slovenski kazenski zakonodaji je tudi dopolnjena in z mednarodnim elementom razširjena definicija uradne osebe in opredeljeno novo kaznivo dejanje poslovne goljufije, kar pomeni, da je slovenska zakonodaja usklajena z določili konvencije ter protokoli. Ob sprejemu mednarodnih dokumentov bo Republika Slovenija morala podati le izjavo o sodišču, pristojnem za sodelovanje z

Evropskim sodiščem na tem področju, pri čemer se bo lahko, v skladu z drugim odstavkom 2. člena Protokola, ob podpisu opredelila, ali bo obvezujočo razlago Konvencije lahko zahtevalo le Vrhovno sodišče ali tudi nižja sodišča.

Pravni red Republike Slovenije na področju boja proti korupciji je v celoti usklajen s pravnim redom Evropske unije. Republika Slovenija je že podpisala tudi Sporazum skupine držav v boju proti korupciji (Greco) in Kazensko-pravno konvencijo Sveta Evrope o korupciji. Že Kazenski zakon Republike Slovenije, sprejet leta 1995, je opredeljeval šest klasičnih korupcijskih deliktov podkupovanja: sprejemanje podkupnine pri volitvah; neupravičeno sprejemanje daril; neupravičeno dajanje daril; jemanje podkupnine, dajanje podkupnine in nezakonito posredovanje.

V mesecu januarju 1999 uveljavljene spremembe in dopolnitve Zakona o kazenskem postopku in v mesecu aprilu 1999 sprejete spremembe in dopolnitve Kazenskega zakonika so prinesle izpopolnjene preiskovalne ukrepe navideznega podkupovanja, navideznega dajanja in sprejemanja daril ter ukrepe v zvezi z zasegom in zaplenbo daril in podkupnin že v predkazenskem postopku in tudi v primerih, ko se postopek ne konča z obsodilno obsodbo, spremembe kazenske materialne zakonodaje pa so skupaj z veljavnim besedilom zajele vse oblike aktivne in pasivne korupcije na novo definiranih domačih in tujih uradnih oseb v javnem in zasebnem sektorju.

Pravni red Republike Slovenije na področju zatiranja terorizma je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije za to področje, ki ga ureja vrsta mednarodnih dokumentov. Vsebinsko posegajo na različna področja, nanašajo pa se na kazniva dejanja, storjena na letalih, na preprečevanje dejanj proti varnosti v letalskem prometu, proti zajetju talcev, o varovanju jedrskih snovi in druga. Republika Slovenija je od vseh mednarodnih dokumentov ratificirala sedem mednarodnih konvencij in en protokol. Preprečevanje in zatiranje terorizma je odvisno od vrste elementov, pomembno je široko razporedeno mednarodno sodelovanje. V tem kontekstu je Ministrstvo za notranje zadeve povezano z Interpolom, z veleposlaništvu tujih držav preko Ministrstva za zunanje zadeve, z državami, s katerimi so sklenjeni bilateralni sporazumi oziroma mednarodne pogodbe, ter institucijami, preko katerih poteka izmenjava informacij o terorističnih skupinah, njihovih metodah dela, spremljanje nezakonitega trgovanja z orožjem, mamili, in pranje denarja, kar je pomembno za odkrivanje terorističnih aktivnosti.

To je tudi razlog, da je Republika Slovenija podprla vrsto mednarodnih aktivnosti in sporazumov: La Gomera deklaracijo (1995), katere cilj je povečanje stopnje sodelovanja med policijskimi in sodnimi organi članic na

področju terorizma; Skupno akcijo (1996), ki vzpostavlja direktorij s specializiranimi znanji za vprašanja protiterorizma; odločbo Sveta Evropske unije (1998), s katero so dana navodila Europolu in pooblastilo, da se ukvarja s kaznivimi dejanji, ki so bila storjena ali naj bi bila storjena med terorističnimi dejanji zoper življenje, telo, osebno svobodo in premoženje; deklaracijo Evropske unije o financiranju terorizma (1993) in osnutek Konvencije o preprečevanju financiranja terorističnih organizacij, predstavljeno na zasedanju Generalne skupščine OZN v New Yorku (1998).

Med temeljnimi dokumenti, ki jih pravni red Evropske unije uvršča med obvezujoče, Republika Slovenija doslej še ni ratificirala Konvencije o zatiranju terorizma, ki pa je že v vladni proceduri sprejemanja. Slovenska zakonodaja omogoča učinkovito zoperstavljanje terorizmu. Kot dejanja terorizma so opredeljena kazniva dejanja, ki jih lahko izvršijo posamezniki ali organizirane kriminalne združbe proti državi (lastni ali tuji) ali mednarodni organizaciji in njenim vitalnim interesom, ustavno zagotovljeni pravni varnosti vseh kategorij svobode in premoženja, storjena z akti ekstremnega nasilja, kot so ugrabitve, umori, uporaba strupov, eksplozivnih naprav, kemijskih, bakterioloških in radioloških snovi. To so po noveli Kazenskega zakonika zlasti kazniva dejanja iz 33. in 35. poglavja tega zakonika, oziroma kazniva dejanja zoper varnost Republike Slovenije in njeno ustavno ureditev ter kazniva dejanja zoper človečnost in mednarodno pravo.

Postopek usklajevanja s pravnim redom Evropske unije

V okviru **pravosodnega sodelovanja** na področju organizirane kriminalitete je Republika Slovenija že ratificirala Evropsko konvencijo o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah s protokoli (Uradni list RS-MP, št. 25/99), pred pristopom k Evropski uniji pa bo ratificirala še naslednje dokumente: Konvencijo Sveta Evrope o veljavnosti kazenskih sodb najkasneje do 31.03.2000; Evropsko konvencijo o zatiranju terorizma najkasneje do 31.12.2000; Kazenskopravno konvencijo Sveta Evrope o korupciji najkasneje do 30.6.2000 in Sporazum o nedovoljeni trgovini po morju najkasneje do 30.6.2000. Ker to prej ni mogoče, bo Republika Slovenija nekatere sporazume in konvencije podpisala in ratificirala šele ob pristopu k Evropski uniji (o poenostavljenem izročitvenem postopku, o Europolu, o zaščiti finančnih interesov Evropske unije, o uporabi informacijske tehnologije v carinske namene, o izročitvah med državami članicami in protokol h konvenciji o zaščiti finančnih interesov).

Na področju **policijskega sodelovanja** bo s sprejemom novega Pravilnika o organizaciji policije in novega Pravilnika o policijskih pooblastilih najkasneje do 31.12.1999 Republika Slovenija pripravljena na izvajanje

pravnega reda Evropske unije.

Na področju **boja proti prepovedanim drogam** bo Republika Slovenija najkasneje do 31.12.1999 sprejela vse zakone, ki bodo omogočili celovito izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju prepovedanih drog:

- neusklajenost na področju preprečevanja povpraševanja ter zmanjševanja škode od prepovedanih drog bo v celoti odpravljena s sprejemom novega Zakona o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog, ki podrobno opredeljuje vse faze preventive, zdravljenje, rehabilitacijo, socialne programe in drugo;
- področje predhodnih sestavin-prekurzorjev in sintetičnih drog bo podrobno urejal novi Zakon o predhodnih sestavinah za prepovedane droge, ki upošteva priporočila Konvencije Združenih narodov in instrumente Evropske unije, tudi obveznost nadzora nad prometom teh substanc ter obveščanja gospodarskih organizacij v primeru sumljivih transakcij. Šele ob formalnem pristopu oziroma vzpostavitvi sodelovanja z Europolom pa bo mogoče podrobneje urediti tudi področje sintetičnih drog, vključno s profiliranjem za potrebe operativnega dela in medsebojne informiranosti (o pojavu novih vrst sintetičnih drog);
- področji nezakonitega gojenja prepovedanih drog oziroma rastlin za proizvodnjo le-teh ter proizvodnja prepovedanih drog sta le delno usklajeni, s sprejemom Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami pa bo to področje usklajeno v celoti.

Na področju **boja proti terorizmu** bo Republika Slovenija najkasneje do 31.12.2000 ratificirala Konvencijo o zatiranju terorizma in bo tako slovenski pravni red v celoti usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Institucionalni okvir za izvajanje usklajene zakonodaje

Na področju **pravosodnega sodelovanja** bo najkasneje do 31.12.1999 organiziranost skupine državnih tožilcev za posebne naloge prilagojena Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o državnem tožilstvu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 59/99).

Institucionalni okvir za izvajanje zakonodaje ter ukrepov na področju **policijskega sodelovanja** je v veliki meri že usklajen s pravnim redom Unije. Ob sedanji organiziranosti ter pristojnostih policije v Republiki Sloveniji bosta ob pristopu k Evropski uniji ustanovljeni enoti, in sicer: nacionalna enota Eurola, iz katere bodo izhajali tudi oficirji za zvezo in enota za spremljanje izvajanja Schengenskega sporazuma. Ustanovitev obeh je predvidena v okviru sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje Generalne policijske uprave Ministrstva za notranje zadeve. Prilagojena bo tudi dejavnost NCB Interpol. Najkasneje do 31.12.1999 bo Republika Slovenija sprejela tudi

Pravilnik o organizaciji policije in Pravilnik o policijskih pooblastilih.

Na področju boja proti prepovedanim drogam Republika Slovenija oziroma Ministrstvo za zdravstvo že vrsto let, na podlagi določil Konvencije Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi, sodeluje s centrom v Lizboni (EMCDDA). Novi Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in obravnavi uživalcev prepovedanih drog bo med drugim urejal tudi zbiranje, obdelavo in izmenjavo podatkov o prepovedanih drogah in njihovem uživanju ter sodelovanje z mednarodnimi organizacijami. V sklopu Ministrstva za zdravstvo bo ustanovljena informacijska enota, ki bo zbirala podatke ministrstev, zadolženih za spremljanje problematike prepovedanih drog. Koordinacija zbiranja in izmenjave podatkov na vladnem nivoju bo potekala tudi preko v preteklem letu ustanovljenega Urada Vlade RS za droge (Uradni list RS, št. 56/98 in 68/99) in Komisije Vlade Republike Slovenije za droge (Uradni list RS, št. 56/98 in 68/99).

Sodelovanje med policijo in carinsko službo je vzpostavljeno, kot je predvideno z upošteveno resolucijo za države članice Evropske unije. Minister za notranje zadeve in minister za finance (v imenu Carinske uprave Republike Slovenije) sta v oktobru 1998 podpisala Sklep o ustanovitvi Komisije za preprečevanje nedovoljene trgovine s prepovedanimi drogami.

Na področju boja proti goljufijam in zaščiti finančnih interesov Evropske unije v Republiki Sloveniji obstajajo potrebne institucije za izvajanje zakonodaje. Osnovni nosilci dejavnosti so že in bodo ostali : Ministrstvo za notranje zadeve - Generalna policijska uprava, Ministrstvo za finance - Urad za preprečevanje pranja denarja in Ministrstvo za pravosodje s sistemom sodišč. Republika Slovenija bo ob pristopu k Evropski uniji določila tudi nacionalno kontaktno točko za sodelovanje z UCLAF (delovno skupino za preprečevanje goljufij v okviru Evropske unije).

V kontekstu boja proti korupciji bo Republika Slovenija v okviru Ministrstva za notranje zadeve - Generalne policijske uprave ustanovila posebne enote za boj proti korupciji najkasneje do 31.12.1999 kot sestavni del enot za boj proti organiziranemu kriminalu. Obstajale bodo na državni in regionalni ravni.

Za prevzem nalog iz članstva Slovenije v Evropski uniji Republika Slovenija v okviru PHARE Institution Building pripravlja "Twinning" projekt s področja "preprečevanja in zatiranja organizirane kriminalitete", ki ga bo predvidoma začela izvajati 01.09.2000. Cilji so večplastni: pomoč pri usklajevanju nacionalne zakonodaje s pravnim redom Evropske unije, pri pripravi strateških dokumentov za zatiranje organizirane kriminalitete in pripravi programov strokovnega izobraževanja.

3. MEDNARODNO SODELOVANJE - PRAVNO SODELOVANJE V KAZENSKIH ZADEVAH, PRAVNO SODELOVANJE V CIVILNIH ZADEVAH, MEDNARODNO POLICIJSKO SODELOVANJE IN CARINSKO SODELOVANJE

3.1 PRAVNO SODELOVANJE V KAZENSKIH ZADEVAH

Sedanja zakonska ureditev v Republiki Sloveniji

Pravni red Republike Slovenije s področja pravnega sodelovanja v kazenskih zadevah je v veliki meri usklajen s pravnim redom Evropske unije, ki zajema večstranske konvencije Sveta Evrope in večstranske konvencije Evropske unije. Le-te zadevajo medsebojno nudenje pravne pomoči v sodnih postopkih (mala pravna pomoč, inštitut prevzema kazenskega pregona, prenos izvršitve kazni oziroma priznanje sodnih odločb v kazenskih zadevah in ekstradicije ter tranzita). K večini konvencij je Republika Slovenija že pristopila in so že del njenega pravnega reda.

273

Glede na to, da je bilo pravno sodelovanje v kazenskih zadevah že do sedaj celovito urejeno, vključno z izvajanjem ekstradicije, prenosa izvršitve kazni in odstopa kazenskih pregonov, Republika Slovenija na tem področju v veliki meri že uveljavlja ureditev, ki jo vsebuje pravni red Evropske unije in s tem tudi zahteve Schengenskega sporazuma.

Inštitut mednarodne pravne pomoči je v pravnem redu Republike Slovenije predmet posebnega dela Zakona o kazenskem postopku ter predmet ratificiranih mednarodnih pogodb, ki se uporabljajo neposredno. Oba pravna vira se med seboj dopolnjujeta. Mednarodne pogodbe določajo pravila sodelovanja med pristojnimi organi držav pogodbenic, pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da se pravna pomoč nudi, in v kolikšnem obsegu. Sama procesna dejanja v zaproseni državi pa se izvajajo po določbah notranje zakonodaje, v Republiki Sloveniji po Zakonu o kazenskem postopku, ki olajšujejo izvedbo kazenskega postopka v drugi državi.

Zakon o kazenskem postopku vsebuje posebno poglavje glede postopka za mednarodno pravno pomoč in izvršitev mednarodnih pogodb v kazenskih stvareh, kamor sodi tako imenovana mala pravna pomoč, kakor tudi postopek za prenos izvršitve kazni in postopek za izročitev obdolžencev in obsojencev.

Izvršitev sodnih odločb v kazenskih zadevah je novejša oblika mednarodne pravne pomoči, ki je v Zakonu o kazenskem postopku omejena samo na postopek izvršitve kazenske sodbe tujega sodišča. Pogoji in ostala vprašanja v zvezi s prenosom izvršitve kazni so opredeljeni v dvostranskih konvencijah in večstranski Konvenciji o transferu obsojenih oseb.

Pomembno mesto v okviru ukrepov, ki se izvajajo zaradi preprečevanja kriminalitete in ki sodijo v okvir medna-

rodne pravne pomoči, ima tudi ekstradicija, ki se po določbah Zakona o kazenskem postopku izvaja le, če ni z mednarodno pogodbo določeno drugače. V postopku za izvedbo ekstradicije, ki se uvede na prošnjo tuje države, sodelujejo sodišča, Ministrstvo za pravosodje in Ministrstvo za notranje zadeve.

Republika Slovenija sledi potrebam po mednarodnem sodelovanju v kazenskih zadevah tudi s svojo aktivno vlogo v Komiteju za kazensko pravo Sveta Evrope, kakor tudi na bilateralnem področju pri pripravljanju in sklepanju mednarodnih sporazumov s področja materialnega kazenskega prava in s področja procesnega kazenskega prava. Na mednarodno kazenskopravno pomoč v sodnih postopkih zavezuje Republiko Slovenijo 38 dvostranskih mednarodnih pogodb v razmerju do 25 držav. Po letu 1991 je Republika Slovenija sklenila 6 dvostranskih pogodb v kazenskih zadevah, ostalih 32 pogodb, ki veljajo na ozemlju Republike Slovenije pa je sklenila nekdanja Jugoslavija, in je njihovo nasledstvo že notificirano z akti o notifikaciji nasledstva pogodb nekdanje Jugoslavije s posameznimi državami.

Republika Slovenija je na področju kazenskopravne pomoči ratificirala tudi pomembnejše večstranske konvencije Sveta Evrope: Evropsko konvencijo o izročitvi (1957), z obema dodatnima protokoloma (1975, 1978); Konvencijo o transferju obsojenih oseb (1983); Evropsko konvencijo o obvestilih o tujem pravu (1968), z dodatnim protokolom; Evropsko konvencijo o nadzoru nad pogojno obsojenimi ali pogojno oproščenimi osebami (1964); Evropsko konvencijo o mednarodnih posledicah odvzema pravice do vožnje motornega vozila (1976). Republika Slovenija je Konvencijo o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah (1959) in dodatni protokol (1997), ki jo je 1.3.1999 podpisala, tudi že ratificirala.

Postopek usklajevanja zakonodaje s pravnim redom Evropske unije

Republika Slovenija bo sprejela Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o mednarodni veljavnosti kazenskih sodb najkasneje do 31.3.2000, Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o zatiranju terorizma pa najkasneje do 31.12.2000.

Tako bo na področju pravnega sodelovanja v kazenskih zadevah do 31.12.2000 pravni red Republike Slovenije usklajen s pravnim redom Evropske unije.

Institucionalni okvir za izvajanje usklajene zakonodaje

Republika Slovenija ima institucije potrebne za izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju Pravno sodelovanje v kazenskih zadevah. Za nudenje mednarodne pravne pomoči so v Republiki Sloveniji, v skladu z Zakonom o sodiščih, pristojna Okrožna sodišča in sicer za

nudenje vseh vrst kazensko pravne pomoči, tudi postopka za prenos izvršitve kazni in postopka za ekstradicijo. Vse vrste kazensko pravne pomoči se izvajajo, če ni z mednarodno pogodbo določeno drugače, po diplomatski poti, v nujnih primerih preko INTERPOL. Z novelo Zakona o kazenskem postopku pa je odprt tudi sistem neposrednega sodelovanja med domačimi in tujimi organi, ki sodelujejo v kazenskem postopku, če velja vzajemnost, ali če tako določa mednarodna pogodba.

3.2 PRAVNO SODELOVANJE V CIVILNIH ZADEVAH

Sedanja zakonska ureditev v Republiki Sloveniji

Pravno sodelovanje v civilnih zadevah je v Republiki Sloveniji urejeno v Zakonu o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99), Zakonu o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/98), Zakonu o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (Uradni list RS, št. 56/99), Zakonu o legalizaciji javnih listin v mednarodnem prometu ter v večstranskih in dvostranskih konvencijah, ki veljajo v razmerju med Republiko Slovenijo in posameznimi državami.

Republika Slovenija je na področju mednarodnega sodelovanja v civilnih zadevah pridobila status države pogodbenice v naslednjih večstranskih konvencijah: sedmih haaških konvencijah (Konvenciji o civilnem postopku, Konvenciji o odpravi potrebe legalizacije tujih javnih listin, Konvenciji o koliziji zakonov glede oporočnih razpolaganj, Konvenciji o zakonu, ki velja za prometne nesreče, Konvenciji o zakonu, ki se uporablja v primerih odgovornosti proizvajalcev za njihove proizvode, Konvenciji o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok, Konvenciji o olajšanju mednarodnega pristopa k sodiščem), Konvenciji OZN o uveljavljanju alimentacijskih zahtevkov v tujini, Pariški konvenciji o izdajanju izpiskov iz matičnih knjig, Konvenciji o priznavanju in izvršitvi arbitražnih odločb, Konvenciji o otrokovih pravicah in Evropski konvenciji o obvestilih o tujem pravu ter v 31 dvostranskih konvencijah, ki jo vežejo v razmerju do enaindvajsetih držav.

Postopek usklajevanja zakonodaje s pravnim redom Evropske unije

Na področju pravnega sodelovanja v civilnih zadevah bo Republika Slovenija najkasneje do 30. 06. 2000 ratificirala večstransko haaško Konvencijo o vročitvi sodnih in izvensodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini in bo s tem pravni red na navedenem področju v celoti uskladila s pravnim redom Evropske unije.

V okviru pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah je za države, ki niso članice Evropske unije možen pristop tudi h Konvenciji o pristojnosti in izvršitvi sodnih odločb v civilnih in trgovinskih zadevah (Luganska konvencija),

h kateri si želi pristopiti tudi Republika Slovenija. Postopek pristopa h konvenciji je zapleten in dolgotrajen, glede na to, da morajo pobudo za vabilo tretji državi, da postane članica sprejeti vsi parlamenti držav podpisnic te konvencije. Republika Slovenija je do sedaj pridobila podporo Republike Avstrije za sponzorstvo oziroma za predlagateljico za pristop Republike Slovenije k tej konvenciji. V mesecu oktobru 1999 je Republika Slovenija depozitarju oddala v proučitev izpolnjen vprašalnik, ki se zahteva od držav, ki želijo pristopiti h konvenciji.

Institucionalni okvir za izvajanje usklajene zakonodaje

Za izvajanje pravnega sodelovanja v civilnih zadevah v Republiki Sloveniji že obstajajo potrebne institucije. Pravno sodelovanje poteka v okviru pristojnih sodišč ter Ministrstva za pravosodje.

3.3 MEDNARODNO POLICIJSKO IN CARINSKO SODELOVANJE

Mednarodno policijsko sodelovanje s tujimi varnostnimi organi v Republiki Sloveniji poteka na dveh nivojih, in sicer na državni ravni (Interpol, bilateralni in multilateralne medvladni sporazumi) ter v okviru maloobmejnega sodelovanja. To sodelovanje je postalo izrazito in intenzivno s sprejetjem Republike Slovenije kot polnopravne članice v mednarodno organizacijo Interpol (oktobra 1992). Zakonsko podlago za mednarodno policijsko sodelovanje vsebuje 6. člen Zakona o policiji, deloma pa tudi Zakon o kazenskem postopku ter Navodilo o maloobmejnem policijskem sodelovanju kot tudi že ratificirani medvladni sporazumi.

V okviru Sveta Evrope in Evropske unije se Republika Slovenija aktivno vključuje v delo ekspertskih skupin, od leta 1993 sodeluje v PHARE programu za boj proti mamilom, vključena je v Central European Initiative, Budapest Group, Central European Police Academy, FBI International Law Enforcement Academy, European Network of Forensic Institutes in druge.

Republika Slovenija kot nečlanica Evropske unije ne more uradno sodelovati z Europolom, zato policijsko sodelovanje poteka prvenstveno preko Interpola ali neposredno s posamezno državo, če je z njo sklenjen bilateralni sporazum oziroma s sosednjo državo v okviru malo-obmejnega sodelovanja. Tako je Republika Slovenija do sedaj sklenila bilateralne sporazume o sodelovanju na področju zatiranja kriminalitete z Avstrijo, Albanijo, Hrvaško, Italijo (dva sporazuma), Madžarsko, Makedonijo, Češko, Slovaško in Poljsko. Z Belgijo je podpisano pismo o dobrih namerah. V postopku pa so sporazumi z Belgijo, Rusko federacijo, Združenim kraljestvom, Nemčijo, Bolgarijo, Romunijo, Latvijo, Ciprom, Grčijo, Estonijo,

Egiptom in Kitajsko.

Ob uveljavljanju Konvencije o ustanovitvi Evropskega policijskega urada in Schengenskega sporazuma ne bodo potrebni večji posegi v slovensko zakonodajo. Večina določb je že sedaj uresničljivih, saj jih vsebinsko povzemajo Zakon o policiji, Zakon o kazenskem postopku, Kazenski zakonik, Zakon o varstvu osebnih podatkov in medvladni bilateralni sporazumi.

Veljavna zakonodaja in že sklenjeni sporazumi omogočajo celovito izvajanje določil pravnega reda Evropske unije za področje mednarodnega carinskega sodelovanja. Državni zbor Republike Slovenije je na svoji seji v mesecu juliju sprejel Zakon o carinski službi (Uradni list RS, št. 56/99), spremembe in dopolnitve Zakona o carini (Uradni list RS, št. 56/99) ter Zakon o varstvu osebnih podatkov, določila pravnega reda Evropske unije s tega področja pa dopolnjujejo že sklenjeni bilateralni sporazumi in protokoli o administrativni medsebojni pomoči v carinskih zadevah.

275

Postopek usklajevanja zakonodaje s pravnim redom Evropske unije

Na področju mednarodnega policijskega sodelovanja bo Republika Slovenija do pristopa k Evropski uniji za izvajanje posameznih določb Konvencije o ustanovitvi Evropskega policijskega urada pripravila potrebne manjkajoče podzakonske akte, podobno tudi za izvajanje Schengenskega sporazuma. Najkasneje do 31.12.1999 bo Republika Slovenija sprejela nov Pravilnik o organizaciji policije in Pravilnik o policijskih pooblastilih, ki bosta odpravila še obstoječe vrzeli.

Institucionalni okvir za izvajanje usklajene zakonodaje

Na področju policijskega sodelovanja, tj. za izvajanje Konvencije o ustanovitvi Evropskega policijskega urada, bo Republika Slovenija ob pristopu k Evropski uniji, v okviru Generalne policijske uprave Ministrstva za notranje zadeve ustanovila nacionalno enoto Europol. Tudi za uresničevanje Schengenskega sporazuma bo Republika Slovenija ob pristopu k Evropski uniji določila pristojne organe (službe), ki bodo skrbeli za neposredno izvajanje določb in obveznosti iz sporazuma.

Uresničevanje določil Schengenskega sporazuma ter vzpostavitev nadzora nad bodočo zunanjo mejo Evropske unije predstavlja enega najobsežnejših in tudi finančno najzahtevnejših projektov. Za to nalogo je bila oblikovana posebna projektna skupina, ki bo opredelila vse predpostavke za njegovo realizacijo, prav tako je pripravljen načrt tehnične pomoči v okviru programa PHARE. Med temeljne projektne naloge so uvrščeni naslednji sklopi: opredelitev kadrovskih potreb, izdelava programa kadrovskega prestrukturiranja, izdelava sistema ukrepov za ublažitev socialnih in finančnih posledic; določitev

sistemizacije opreme, izdelava plana nabave in finančnega ovrednotenja tehnične opreme za realizacijo projekta; priprava izhodišč ter vzpostavitev informacijskega sistema za prevzem nalog Schengenskega informacijskega sistema (v vsebinskem, tehničnem in organizacijskem pomenu); vzpostavitev sistema strokovnega izobraževanja - v organizacijskem in vsebinskem pomenu; priprava izhodišč za prilagoditev mejne kontrole na letališčih, pristaniščih in železniških mejnih prehodih zahtevam Schengenskega sporazuma; priprava zasnove za prekomejno policijsko sodelovanje v okviru določb Schengenskega sporazuma; priprava zakonodajnih sprememb zaradi prilagajanja zahtevam Schengenskega sporazuma (Zakon o nadzoru državne meje).

276 Uresničevanje določil Schengenskega sporazuma bo zahtevalo tudi investicije v tehnično opremo, informacijsko tehnologijo in objekte, posredno tudi sredstva za potrebno število novih zaposlitev in prerazporeditev policistov iz sedanjih mejnih prehodov z Republiko Avstrijo in Republiko Italijo. V določeni meri je tehnična pomoč predvidena v okviru PHARE programa za leto 1999 ter v enakem oziroma sorazmernem deležu tudi v proračunu Republike Slovenije. Republika Slovenija načrtuje tudi prejem tehnične pomoči v okviru PHARE programa za leto 2000, 2001 in 2002, v obsegu, ki bi ob soudeležbi Republike Slovenije lahko omogočil vzpostavitev nadzora v okviru standardov, kot jih narekuje Schengenski sporazum.

Vzpostavitev učinkovitega nadzora zunanje meje Evropske unije nedvomno predstavlja skupni interes vseh držav članic Evropske unije, kar je ne nazadnje izraženo tudi v resoluciji Evropskega parlamenta, sprejeti 03.04. 1998. Republika Slovenija zato pričakuje, da bo interes in hkrati skrb Evropske unije za reševanje problematike na bodočih zunanjih mejah skladen s tem skupnim interesom, pri čemer predvidevamo, da bo za Republiko Slovenijo predstavljal največji problem zagotovitev ustrezne infrastrukture na mejnih prehodih z Republiko Hrvaško.

Institucionalni okvir potreben za izvajanje instrumentov Evropske unije na področju mednarodnega carinskega sodelovanja je opredeljen v novem Zakonu o carinski službi ter dopolnitvah Zakona o carini. Pri praktični izvedbi nalog, predvidenih v konvencijah in ostalih aktih za uporabo carinskega informacijskega sistema in medsebojno sodelovanje ter pomoč, Republika Slovenija ne pričakuje težav. Carinski informacijski sistem Republike Slovenije nudi že danes podporo vsem oblikam carinskega delovanja. Od leta 1997 poteka tudi računalniški nadzor nad vsemi tranzitnimi pošiljkami z zajemom vseh potrebnih podatkov, ki se bodo lahko v bodoče uporabljali za prvi steber s tega področja. potrebna bodo samo manjša predpristopna usklajevanja, predvsem na tehničnem področju.

Pri praktični izvedbi nalog, predvidenih v konvencijah in ostalih aktih za uporabo carinskega informacijskega sistema in medsebojno sodelovanje ter pomoč, Republika Slovenija ne pričakuje težav. Slovenski carinski informacijski sistem nudi že danes podporo vsem oblikam carinskega delovanja. Od leta 1997 poteka tudi računalniški nadzor nad vsemi tranzitnimi pošiljkami z zajemom vseh potrebnih podatkov, ki se bodo lahko v bodoče uporabili za prvi steber s tega področja. Potrebna bodo samo manjša predpristopna usklajevanja, predvsem na tehničnem področju.

Priloga I

ČASOVNI RAZPORED SPREJEMANJA TER IMPLEMENTACIJE PREDPISOV

1. MIGRACIJE IN AZIL

277

1.1 Migracije

Naslov slovenskega predpisa	Datum sprejema	Datum uveljavitve	Pristojna institucija
Uredba o številu dovoljenj	30.09.2000	30.09.2000	MNZ
Uredba, ki bo določala izjeme od prepovedi zaposlitve in dela	30.09.2000	30.09.2000	MNZ
Uredba Vlade RS o načinih prestopa državne meje	30.09.2000	30.09.2000	MNZ
Pravilnik o prestopu državne meje	30.09.2000	30.09.2000	MNZ
Uredba o določitvi držav, katerih državljani lahko vstopajo in zapuščajo Republiko Slovenijo tudi z osebno izkaznico ali drugo ustrezno listino	30.09.2000	30.09.2000	MNZ
Pravilnik o nastanitvi v Centru za odstranjevanje tujcev	30.09.2000	30.09.2000	MNZ
Pravilnik o obliki in vsebini tujskih listin	31.03.2000	31.03.2000	MNZ
Zakon o nadzoru državne meje	31.03.2002	30.06.2002	MNZ
Zakon o določanju in varovanju tajnih podatkov v državnih organih Republike Slovenije	31.12.2000	31.01.2001	MNZ

1.2 Azil

Naslov slovenskega predpisa	Datum sprejema	Datum uveljavitve	Pristojna institucija
Navodilo o sprejemanju, vsebini in ravnanju z vloženimi prošnjami prosilcev za azil oziroma izjavami sprejetimi na zapisnik	31.03.2000	31.03.2000	MNZ
Navodilo o postopku in načinu ravnanja s tujci, ki vstopajo v Republiko Slovenijo in želijo vložiti prošnjo za azil	31.03.2000	31.03.2000	MNZ
Pravilnik o pogojih in načinih uveljavljanja pravic prosilcev za azil	31.03.2000	31.03.2000	MNZ
Odredba o svetovalcih za begunce	30.11.1999	15.12.1999	MP
Pravilnik o načinih in pogojih zagotavljanja pravic beguncev	31.03.2000	31.03.2000	MNZ

2. ORGANIZIRANI KRIMINAL

Naslov slovenskega predpisa	Datum sprejema	Datum uveljavitve	Pristojna institucija
Zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o mednarodni veljavnosti kazenskih sodb	31.03.2000	31.03.2000	MP
Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o zatiranju terorizma	31.12.2000	31.12.2000	MP
Zakon o ratifikaciji Kazenskopravne konvencije Sveta Evrope o korupciji	30.06.2000	31.07.2000	MP
Sporazum o nedovoljeni trgovini po morju	30.06.2000	ob pristopu	MNZ
Pravilnik o organizaciji policije	31.12.1999	31.12.1999	MNZ
Pravilnik o policijskih pooblastilih	31.12.1999	31.12.1999	MNZ
Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in obravnavi uživalcev prepovedanih drog - v parlamentarni obravnavi	31.12.1999	30.06.2002	MZ
Zakon o predhodnih sestavinah za prepovedane droge - v parlamentarni obravnavi	31.12.1999	30.06.2002	MZ
Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami- v parlamentarni obravnavi	31.12.1999	30.06.2002	MZ

278

3. MEDNARODNO SODELOVANJE

Naslov slovenskega predpisa	Datum sprejema	Datum uveljavitve	Pristojna institucija
Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o zatiranju terorizma	31.12.2000	31.12.2000	MP
Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o mednarodni veljavnosti kazenskih sodb	31.3.2000	31.03.2000	MP
Zakon o ratifikaciji večstranske haaške Konvencije o vročitvi sodnih in izvensodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah	30.06.2000	31.07.2000	MP
Pravilnik o organizaciji policije	31.12.1999	31.12.1999	MNZ
Pravilnik o policijskih pooblastilih	31.12.1999	31.12.1999	MNZ
Sporazum o nedovoljeni trgovini po morju	30.6.2000	ob pristopu	MNZ